

vat de ἀποδείκνυμι 'jo demostro' i aquest de δείκνυμι 'jo mostro'. *DFa.*, *AlcM*. Algun cop s'ha usat també recentment *dèictic* com a terme de lògica i de lingüística (derivat de δείκνυμι, en el sentit 'demostratiu (gramatical, etc.)' però s'hauria de regularitzar en *dèictic* i si es fa hi ha perill de malentès.

Apòdosi, V. *dosi* *Apòdosi*, V. *físic* *Apogeu*, V. *geo-* *Apògraf*, V. *gràfic* *Apofoia*, *apofònic*, V. *fonètic* *Apoiatura* o més aviat *apojatura*, V. *pujar* (PUIG) *Apolainar*, V. *polaina* *Apòleg*, V. *lògic* *Apolegò*, *apolegonar*, V. *pugó* (PUÇA, *polegò*) *Apolidet*, *apolinyar*, *apolir*, *apolit*, V. *polir* *Apolític*, V. *polític* *Apolítixonament*, *apolítixonar*, V. *polític* (PAL, *palitxó*) *Apologètic*, *apologètica*, *apologia*, *apologista*, *apologitzar*, V. *lògic* *Apoltronar*, *apoltronir*, V. *poltró* (POLTRE) *Apollastrat*, *apollat*, *apollregar*, V. *poll* (de gallina) *Apolsar*, V. *polze* (cf. *apollregar* en POLZE) *Apollerar*, V. *poll* (de gallina) *Apollinat*, V. *pollí* (POLL de gallina) *Apolloncat*, V. *perllongar* (LLONG) *Apomar*, V. *poma* (en el sentit de 'tomar, copsar', V. *tomar*) *Apomellament*, *apomellar*, V. *poma* *Apomponar*, *aponament*, *aponar*, V. *pondre* *Aponcellar*, *aponcellat*, V. *poncella* *Aponderar*, V. *ponderar* *Apondre*, *aponentar*, *-tat*, V. *pondre* *Aponeurosi*, *aponeuròtic*, V. *nervi* *Apontonar*, V. *pont*

Apopar 'donar mamar' és mot aranès (més corrent *popar*), inclòs abusivament pel detestable *dicc. Aladern* (veg. *Cor.*, *D'Aran.*); *apopinar* potser s'usa realment a Cirès que és limítrof de la vall d'Aran.

APOPLEXIA, pres del ll. *apoplexia* i aquest del grec ἀποπληξία id., derivat de ωἀποπλήττω 'jo deixo estupefacte, aterro', i aquest de πλῆττω 'colpeixo, feixo'. □ 1.ª doc.: 1460, JRoig.

«Ès-se ofegat / de 'poplexia», *Spill*, v. 1577. *Darere de*, en certes combinacions una *a-* pot ser omesa avui en valencià per fonètica sintàctica, i ja se'n veu algun cas en textos antics. *AlcM* l'exemplifica en la traducció d'Albert el Gran (c. 1490). OPou en la llista de malalties: «sciàtica --- naxença en los dits o donzella: *paronychia*; *apoplexia* ---» (*ThPu.*, 238). Vulgarment a Eivissa «*pupuxia*: apoplegia» (*PzCabrero*).

DERIV.: *Apoplèctic* [1490, Albert el Gran]. *Hemiplexia* [*DFa.*, *AlcM*], format sobre el gr. ἡμιπληγής 'mig ferit', segons el model d'*apoplexia*: el mot grec és derivat del mateix πλῆττω amb ἡμι- 'mig': altres llengües europees distingeixen entre *apoplexie* i *hémiplégie* (fr.), entre *apoplexy* i *hemiplegia* (anglès), però aquesta complexitat hauria dificultat l'eliminació de la pronúncia acastellanada *apoplegia* (afavorida pel fet que en català l'única expressió popular fou sempre *feridura*). *Paraplexia*, potser més que pres d'un mot semblant creat ja en grec, és degut a una combinació dels nostres *apoplexia* i *paràlisi*.

Apoquiment, *apoquir*, V. *poc* *Apoquinar* 'pagar': encara que també registrat en aquesta forma com a

«familiar» en algun diccionari castellà, sembla ser alteració de *apujinar* —amb *j castellana* (*apujinà*)— que és com tothom pronuncia aquest mot a Barcelona i català central; mot d'argot, format, suposem, sobre el cast. *pujar* 'oferir més, ésser més-dient' [mot sense relació ni amb el nostre *pujar* ni amb *poc*, relacionat etimològicament amb el cast. *empujar*]; quant a un participi *apoquinat* 'apocat, pusillànime' és un mer barbarisme (usat solament per un escriptor innovador a ultrança): tant *apoquinar* com *apoquinat* s'haurien d'esborrar de tot diccionari català (no figuren és clar en el *DFa.*), com a mots de caló, no catalans.

Aporcament, *aporcar*, V. *porca* *Aporcellanat*, V. *porcellana* *Aporigar*, *aporigat*, V. *por* *Aporema*, V. *porus* *Aporisma*, V. *aporisma* (AFORISME) *Aporregar*, *aporreig*, *aporrejada*, *aporrejador*, *aporrejat*, *aporriar*, *aporronar*, V. *porra* *Aportació*, *aportador*, *aportament*, *aportar*, V. *portar* *Aportellar*, *aportellament*, V. *porta* *Aporugar*, V. *por* *Aposació*, *apossador*, *apostar*, *apostador*, *apostament*, *apostar*, V. *posar* *Aposició*, *apòdit*, *apost*, *aposta*, *apostador*, *apostar*, V. *pondre* *Apostasia*, *apòstata*, *apostatar*, *apostàtic*, V. *estàtic* *Apostema*, *apostemació*, *apostemar*, V. *posterna*

APÒSTOL, pres del ll. *apòstolos* id., i aquest, del grec ἀπόστολος 'enviat', 'apòstol', derivat de ἀποστέλλω 'jo envio', i aquest, de στέλλω 'ordeno, dispo, envio'. □ 1.ª doc.: *Homilies d'Org*.

«--- aquella sement qui cadeu en la bona terra demostra --- primerament no entenien los *Apòstols* de que Nostre Séiner o dezie, e ja dixeren --- fes-nos entendre aquesta paraula», 3r16. També en *Blanquerna* (*NCl.* III, 137.7) i en general sovint en les obres de Lluïl. Antigament s'usà algunes vegades una forma molt catalanitzada fonèticament, *apòstel*: «los seus *apòstels* e disiples» en un doc. 1323 (Finke, *Acta Arag.*, 588). Potser va existir a l'alta Ribagorça una variant sincopada **apo(s)tilo* > **apollo* (amb una evolució com la de *Caillar* < *Castellar*), car a Soperuny (potser la més aspra i reculada d'aquelles valls) em van dir que el «Pilaret de Tonic» estava dedicat a «*san euán apáulo*».

DERIV.: *Apostolat* [1650, *DTo.*] *Apostolesa* o *apòstola*. *Apostòlic* [1460, JRoig, *Spill*, v. 14903], antigament sovint se substantiva fent-ne el nom del Papa: *apostòlic* [*Cròn. del Cerimoniós*], però més sovint en la forma més romanitzada *l'Apostoli*, que és ja la que es troba en les *VidesR*. [«panàl la comunió *l'Ap-*», f° 75v1, n. 79, traduïnt a *pontífice* 198.19], en Lluïl [«lo Sant Pare *Apostoli*», *Blanq.* I, 201.23], en Jaume I, etc.; *apostòlica*; *apostolical* [*Blanquerna* II, 135.10]; *apostolicitat*.

APÒSTROF, 'signe d'elisió', i APÒSTROFE (figura retòrica; ex-abrupte): aquell, pres del ll. *apostrophus*, grec ἀπόστροφος id., pròpiament 'que aparta o s'aparta', aquest del ll. *apostrophē* 'figura consistent a interrompre de cop el fil del discurs per dirigir amb